

Brief Report
Doktorgradsavhandling

Birgit Svendsen
Oslo

Doktorgradsavhandling om innledningsfaser i terapi med barn

Birgit Svendsen disputerte i 2008 ved Universitetet i Oslo, med avhandlingen: *Den terapeutiske relasjonen som ramme for utvikling i psykoterapi med små barn – en studie av de innledende samhandlingsprosessene*. Betydningen av innledningsfaser og utvikling av allianse i psykoterapi med små barn er tema i avhandlingen. Et utgangspunkt for utvikling av allianse er at klienten opplever terapeuten som en hjelper og kan la seg engasjere i den terapeutiske prosess. Barn søker sjelden terapi selv og de færreste har en formening om hvordan en terapeut kan være til hjelp. Dette gir utfordringer når det gjelder utvikling av allianse.

Avhandlingens første spørsmål omhandler hva terapeuter gjør for å fremstå som hjelpere for barnet i de innledende fasene av psykoterapi. Det neste spørsmålet dreier seg om hvordan en positiv allianse og terapeutisk relasjon utvikles. Og til sist: Hvordan gjenspeiles dominerende diskursive praksiser i terapeutenes beskrivelser av innledningsfasen? Et siktemål med avhandlingen var å gjøre terapeuters implisitte kunnskap eksplisitt.

Avhandlingen innebærer like metodiske innfallsvinkler;

1. Studie av innledningsfaser i terapi – via video-

opptak – slik den foregår i en naturalistisk setting; reelle, erfarne barneterapeuter og barn med reelle problemer som er henvist til BUP for hjelp.

2. Intervjue terapeutene etter innledningsfasen for å høre deres forståelse og opplevelse av den konkrete innledningsfasen.
3. Data vedrørende alliansemål, prosessnotater, følelseskjema fra terapeutene, er at terapeutenes responsivitet fremheves følelseskjema fra barna, informasjon fra foreldre.

Ett av hovedfunnene som et nødvendig grunnlag for utvikling av allianse. En responsiv terapeut fremstår som en som forsøker å forstå gjennom å tone seg inn på barnet og vise engasjement for å dele barnets oppmerksomhetsfokus.

Analyseresultatene viser at terapeuten fremstår som hjelper på ulike måter, og dette beskrives som terapeutenes implisitte og manifeste hjelpemanøvrer. Gjennom de implisitte hjelpemanøvrerne fremstår terapeuten som en psykologisk ledsager for barnet. De implisitte hjelpemanøvrerne beskriver terapeuten som en psykologisk "companion"/ledsager i barnets psykologiske univers.

De implisitte hjelpemanøvrerne;

- Å være responsiv.
- Bekrefte barnets atferd, tanker og følelser.
- Delta i lek med barnet.
- Utforske barnets intensjoner/tanker.
- Attribuere mening til barnets atferd, tanker og følelser.

De manifeste hjelpemanøvrerne innebærer å gi barnet en ramme for å forstå hva terapi kan være. Gjennom de manifeste hjelpemanøvrerne kan barnet få en ramme for å forstå hjelpeaspektet ved en terapiprosess. Dette innebærer at terapeuten fremstår som en hjelper på en eksplisitt og konkret måte og dreier seg om å bringe inn temaet om hvorfor barnet kommer til terapi. Manøvrerne handler både om å verbalisere hva terapi kan være; "si noe om hvorfor vi to er her i dag", samt å hjelpe barnet helt konkret, eks. med å finne en leke eller lignende.

De manifeste hjelpemanøvrerne;

- Bringe inn tema om hvorfor barnet kommer i terapi.
- Forsøk på å bringe barnets vanskelige erfaringer inn i dialogen.
- Kommunisere om hjelp gjennom lek.
- Vise omsorg ovenfor barnet.
- Hjelpe barnet konkret med de oppgaver det holder på med i terapitimen.

De implisitte og manifeste hjelpemanøvrerne antas å bidra til å forberede barnet for terapiprosessen og anses som sentral for utvikling av allianse. Analog kommunikasjon understrekes som viktig for utvikling av allianse når barn er klienter.

Analyse av terapeutenes beskrivelser i intervjuene gjenspeiles i to hoveddiskurser; gjensidighets-

diskursen og observasjonsdiskursen. Den førstnevnte vektlegger det gjensidige i relasjonen, at det foregår en forhandling for å finne ut av hvordan de to, barnet og terapeuten, skal være sammen. Innenfor gjensidighetsdiskursen brukes utviklingspsykologiske, relasjonelle begreper. Felles fokus for oppmerksomhet og regulering ut fra barnets initiativ sees som viktig utgangspunkt for gjensidig dialog. Den samskapende terapeuten aktualiseres innenfor denne diskursive praksis.

Observasjonsdiskursen betoner i større grad terapeutens forståelse av barnets intrapsyke funksjon. Da fremstår relasjonen mer fastlagt, og forhandling blir ikke et fremtredende tema. Innenfor observasjonsdiskursen legges vekten på å forstå barnets indre. Også relasjon kan defineres ved å vektlegge det som er "inni den enkelte", fremfor det som er "mellom oss". Den observerende, fortolkende og reparerende terapeutrollen aktualiseres innenfor denne diskursive praksis.

Avhandlingen understreker og nyanserer betydningen av en responsiv og engasjert terapeut som viser interesse i å dele barnets opplevelsesverden. Responsivitet krever stor grad av sensitivitet hos terapeuten. Dette bidrar til barnets engasjement og involvering i det terapeutiske prosjektet. Slik fremstår den terapeutiske relasjon som en interaksjon hvor to personers samskapning utgjør viktige betingelser for utvikling.

Referens

Svendsen, B. (2008). *Den terapeutiske relasjonen som ramme for utvikling i psykoterapi med små barn - en studie av de innledende samhandlingsprosessene*. Universitetet i Oslo, RBUP Øst og Sør: Psykologisk institutt.

birgit.svendsen@svt.ntnu.no